

رابطه معدل دیپلم و رتبه آزمون سراسری ورود به دانشگاه (کنکور) با پیشرفت تحصیلی

دانشجویان

Relationship between Diploma Average and Entrance Exam (NEE) Rank with Students Academic Progress

Dr Seyyed Vali-allah Mousavi
Department of Psychology,
University of Guilan.

karameh saghebi saeidi*
Ph.D student in Psychology,
Islamic Azad University Rasht
branch.

karamesaghebi@yahoo.com

Dr Iraj shakerinia
Department of Psychology,
University of Guilan.

دکتر سیدولی الله موسوی

دانشیار گروه روان شناسی دانشگاه گیلان

کرامه ثاقبی سعیدی
نویسنده مسئول

دانشجوی دکتری روان شناسی دانشگاه آزاد رشت

دکترایرج شاکری نیا

استادیار گروه روان شناسی دانشگاه گیلان

Abstract

Countries educational systems (including education and higher education) as the two important institutions in country play the role of, fostering skilled and expert people. Regarding researchers disagree about student selection methods at universities and importance of higher education in community, this research has been conducted to address the research gaps. This research goal was two compare the role of diploma average and entrance exam rank in predicting the students' academic progress at university of Guilan and people in the study were 3035 students (1858 girls and 1194 boys) which had entered to this university. Research data were extracted through examining the students' background and were analyzed by Software SPSS. Achieved results from hierarchical regression analysis showed that diploma average and entrance exam rank are significant predictors of academic progress at university. This research results were achieved by regarding the faculties of education place indicating different effective patterns of diploma average and entrance rank on students academic

چکیده

نظام‌های آموزشی (آموزش و پرورش و آموزش عالی) به عنوان دو نهاد مهم در کشور، نقش پرورش انسان‌های ماهر و متخصص را بر عهده دارند. با توجه به اختلاف نظر پژوهشگران در زمینه روش گزینش دانشجو در دانشگاه‌ها و اهمیت تحصیلات عالی در جامعه، پژوهش حاضر در جهت برطرف کردن این شکاف پژوهشی صورت گرفته است. هدف پژوهش حاضر مقایسه معدل دیپلم و رتبه کنکور در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه گیلان بود و افراد مورد مطالعه شامل ۳۰۵۲ دانشجو (۱۸۵۸ دختر و ۱۱۹۴ پسر) بودند. با بررسی پرونده دانشجویان داده‌های پژوهش استخراج و با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون سلسله مراتبی نشان داد معدل دیپلم و رتبه کنکور پیش‌بینی کننده‌های معنی دار پیشرفت تحصیلی در دانشگاه هستند. نتایج پژوهش با در نظر گرفتن دانشکده‌های محل تحصیل حاکی از الگوهای اثر گذاری مختلف معدل دیپلم و رتبه کنکور بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان بود. دلالت‌های ضمنی این نتایج برای مسئولین و سیاست‌گزاران آزمون

progress. The implications of this research have been examined by authorities and policymakers of national tests for accepting student.

Keywords: academic progress, diploma average, entrance exam ranks, university.

سراسری، جهت پذیرش دانشجو مورد بحث قرار گرفته است.

کلیدواژه‌ها: پیشرفت تحصیلی، معدل دیپلم، رتبه کنکور، دانشگاه.

مقدمه

نظام آموزشی به عنوان عنصر اساسی تکوین و توسعه عوامل فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی هر جامعه است و آموزش و پرورش نقش مهمی در تربیت افراد متخصص و اشتغال آنها به مشاغل اجتماعی ایفا می‌کند (علاقمند، ۱۳۷۲؛ به نقل از دشتی، ۱۳۷۹). یکی از عواملی که در بسیاری از مطالعات پیشرفت تحصیلی به آن پرداخته شده است فاکتورهای قبل از ورود به دانشگاه است و به عبارت خاص تر عملکرد تحصیلی قبلی است، عامل مهمی که تاثیر مثبت آن را بسیاری از پژوهش های پیشین تایید کرده اند (فلاح زاده و رضایی، ۱۳۸۴؛ رودباری و شریعتی، ۱۳۸۱؛ آرالمپالام^۱ و همکاران، ۲۰۰۴؛ ساندو^۲ و همکاران، ۲۰۰۲؛ فریچنسکالاگر^۳ و همکاران، ۲۰۰۵). از طرفی، ورود به دانشگاه تغییری مهم در زندگی هر نوجوانی است. زیرا بسیاری از فعالیت‌های دانش آموز در دوران دبیرستان معطوف به قبول شدن در دانشگاه است و آموزش متوسطه یکی از حلقه‌های زنجیره آموزشی است که آموزش عمومی را به آموزش عالی پیوند می‌زند و نارسایی در این مقطع مستقیماً در عملکرد و کیفیت حلقه بعدی تاثیر می‌گذارد. کنکور سراسری دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی به عنوان یک حادثه مهم و تعیین کننده در زندگی، می‌تواند عوارض روانی- اجتماعی عمده‌ای بر روی افراد داشته باشد (عرب، ۱۳۷۳). برخی از پژوهشگران معتقدند کنکور فعلی صرفاً به گسترش کمی آموزش عالی توجه دارد و از این جهت به نظام آموزشی لطمه می‌زند، زیرا دانش‌آموزان به دلیل تلاش گسترده برای قبولی در دانشگاه به صورت افرادی خسته، بی‌میل و کم علاقه به مسائل علمی وارد مراکز آموزش عالی و دانشگاه‌ها می‌شوند (ابراهیمی، ۱۳۷۷). نگاهی به روند تحولات جاری نظام آموزشی عالی حاکی از آن است که آموزش عالی باید ضمن توجه به بحران افزایش کمی و تنگناهای مالی، به حفظ و ارتقای بهبود کیفیت نیز بپردازد. شواهد گوناگون نیز حاکی از آن است که این نظام در صورتی از عهده وظایف و اهداف خود بر می‌آید که از نظر کیفیت آموزشی در وضعیت مطلوبی باشد (کبریایی و رودباری، ۱۳۸۴).

1. Arulampalam

2. Sandow

3. Frischenschlager

از دیگر مولفه‌های مهم در نظام آموزشی، پیشرفت تحصیلی است. متغیر پیشرفت تحصیلی متغیری چندبعدی است و از عوامل متعددی تأثیر می‌پذیرد. این عوامل عبارتند از: هوش (پستا^۱ و همکاران، ۲۰۰۸)، اسنادهای علیت (کاسیدی و ایکاس^۲، ۲۰۰۰؛ گیفورد و همکاران، ۲۰۰۶)، عوامل انگیزشی و شخصیتی (فورن هام، کامورو و پرمازیک^۳، ۲۰۰۴؛ اکونرو پانونن^۴، ۲۰۰۷)، هویت (گود و آدامز، ۲۰۰۸) و تأثیر عادت‌های مطالعه (فونت، کاردل و الاوار^۵، ۲۰۰۹)، سبک‌های یادگیری (دمیرباس و دمیرکان^۶، ۲۰۰۷)، بلوغ سنی (مک‌کنزی و کاترین گا^۷، ۲۰۰۴)، باورهای خودکارآمدی دانش آموزان (مک‌کنزی و اسویتزر، ۲۰۰۱)، باورهای خودکارآمدی معلمان (کاپرا^۸ و همکاران، ۲۰۰۶)، تعامل مثبت با معلمین و همسالان (ونگ، ۲۰۰۱؛ گیت^۹، ۲۰۰۲)، ویژگی‌های خانواده (کارترو و واجکیویز، ۲۰۰۰؛ جان لی چن^{۱۰}، ۲۰۰۵)، کارآمدی در استفاده از زمان (کلی^{۱۱}، ۲۰۰۳)، متغیرهای شخصی شامل نگرش‌ها، خود پنداشت، رفتارها و ارزش‌ها (کیم و همکاران، ۲۰۱۰) و فشار روانی (دیویدسون و یک^{۱۲}، ۲۰۰۶).

ارتباط بین عملکرد تحصیلی دوره دبیرستان و آزمون ورودی دانشگاه‌ها در مطالعات متعدد خارجی و داخلی مورد تأکید قرار گرفته است: بسیاری از پژوهشگران بر اهمیت نقش معدل دیپلم در پیشرفت تحصیلی دانشجویان تأکید می‌کنند و معتقدند که معدل دیپلم پیش بینی کننده بهتری برای موفقیت دانشجویان در دانشگاه است و نمره آزمون ورودی نقش چندانی در این پیش بینی ندارد (حسینی، ۱۳۶۶، ۱۳۷۲). از نظر آنها آزمون چهارجوابی روش مناسبی برای شناخت درست استعدادها نیست (منتظری، ۱۳۴۳)، بلکه پیشرفت تحصیلی قبلی و دانسته‌های قبلی از ریاضیات با عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه معنی داری دارد (بیرنه^{۱۳}، ۲۰۰۸) و عملکرد دوره متوسطه بهترین پیش بینی کننده وضعیت تحصیلی دوره دانشگاه محسوب می‌شود (ساعی، ۱۳۷۴؛ سلیمانی، ۱۳۷۵). حتی برخی

^۱. Pesta

^۲. Cassidy & Eachs

^۳. Furnham & Chamorro-permuzic

^۴. Oconner & Paunonen

^۵. Fuente & Cardelle-Elawar,

^۶. Demirbas & Demirkan

^۷. MC.kenzie & Kathryn Gaw

^۸. Capra

^۹. Ghaith

^{۱۰}. Jun-Li chen

^{۱۱}. Kelly

^{۱۲}. Davidson

^{۱۳}. Byrne

پژوهش‌ها بعد از برنامه ریزی آموزشی، عملکرد تحصیلی را بیشتر متأثر از عملکرد قبل از دانشگاه قید کرده‌اند (الهام پورو همکاران، ۱۳۸۴). فلاح زاده نیز با اشاره به وجود همبستگی مثبت بین معدل دیپلم و نتایج امتحانات مقاطع مختلف در دوره آموزش پزشکی عمومی، معدل دیپلم را به عنوان معیار مناسب جهت انتخاب دانشجوی پزشکی معرفی کرده است (۱۳۸۴). امام قریشی و همکاران (۱۳۸۹) در بررسی فاکتورهای مؤثر بر وضعیت تحصیلی دانشجویان در این رابطه دریافتند که معدل دیپلم نقش بسیار مهمی در راستای پیشرفت تحصیلی دانشجویان ایفا می‌کند. عادل مشهد سری و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی نشان دادند که معدل دیپلم عامل مهمی در میزان موفقیت دانشجویان در دوره دانشجویی است و این مسئله می‌تواند گویای این نکته باشد که دانشجویان با معدل دیپلم بالاتر از پشتکار و تلاش بیشتری برخوردار بوده و همچنین به دلیل فهم بهتر دروس پایه دبیرستانی، در دوران دانشجویی نیز از وضعیت بهتری برخوردار بوده‌اند. این یافته توسط پژوهش‌های دیگری نیز تأیید شده است. داف (۲۰۰۴) در یک مطالعه دریافت که پیشرفت تحصیلی قبلی (ارزیابی نتایج دوران دبیرستان) به صورت معنی‌دار پیش‌بینی‌کننده عملکرد اولین نیمسال تحصیلی دانشگاهی است. در این راستا جف آلن (۲۰۰۸) دریافت که آمادگی تحصیلی دوران دبیرستان با پیشرفت تحصیلی و تداوم آن در دانشگاه رابطه دارد، به طوری که پیشرفت تحصیلی در دبیرستان می‌تواند ۲۸٪ از واریانس نمرات سال اول دانشگاه را پیش‌بینی کند. گاروالیا و گردلر^۲ (۲۰۰۹)، نیز در پژوهش خود نشان دادند که عوامل قبل از ورود به دانشگاه به ویژه عملکرد تحصیلی قبلی تأثیر مثبتی بر پیشرفت تحصیلی در دانشگاه دارد. در مطالعه دیگری کیم و همکاران (۲۰۱۰)، نشان دادند که پیشرفت تحصیلی دوره دبیرستان شاخص معنی‌داری برای پیش‌بینی موفقیت دانشگاهی است.

از سوی دیگر برخی از پژوهشگران معتقدند که رتبه کنکور پیش‌بینی‌کننده بهتری برای موفقیت دانشجویان در دانشگاه است و معدل دیپلم رابطه چندانی با نمرات دانشگاهی ندارد. ووسلی^۳ (۲۰۰۹) درباره موفقیت تحصیلی دانشجویان کالج، پژوهشی انجام داد و دریافت که نمره‌های امتحان ورودی با تداوم موفقیت تحصیلی ارتباط دارند. بر حسب انتظار، دانشجویانی که نمرات امتحان ورودی بالاتری دارند با احتمال بیشتری معدل بالاتری را نیز کسب می‌کنند. در پژوهش‌های متعددی که در رشته‌ها و مقاطع تحصیلی متعدد انجام شده رتبه کنکور ورودی (تمنایی فر و همکاران، ۱۳۸۶؛ رثوفی و همکاران، ۱۳۸۶) و سهمیه قبولی در دانشگاه (عدالت خواه و همکاران، ۱۳۸۴؛ فلاح زاده و

^۱. Duff

^۲. Garavalia

^۳. Woosley

رضایی، ۱۳۸۴) از عوامل موثر و تاثیر گذار در پیشرفت تحصیلی در دانشگاه ذکر شده است. در پژوهشی کبریایی و رودباری (۱۳۸۴) نشان دادند که سهمیه کنکور، جنسیت و تاهل در ارتقای معدل دانشجویان موثر است. در این راستا برخی از پژوهش‌ها نشان داده‌اند که نمره ورودی دانشگاه پیش-بینی‌کننده مناسبی برای رشته‌های خاص مانند فنی و مهندسی است، اما در رشته‌هایی مانند جامعه-شناسی و روان‌شناسی باید به عوامل غیرشناختی مانند متغیرهای فردی و خانوادگی بیشتر از متغیرهای شناختی توجه کرد (آردیلا^۱، ۲۰۰۱). در حالی که بسیاری از پژوهش‌های دیگر بر نمره ورودی دروس خاص تاکید دارند (نیت^۲، ۲۰۰۱؛ هومن، ۱۳۵۴) و نمره کلی آزمون ورودی را مرتبط با معدل دانشگاهی دانشجویان نمی‌دانند بلکه معتقدند نمرات ورودی دروسی مانند مقاله نویسی، زبان‌های خارجی، ریاضیات، مصاحبه فردی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رابطه معنی‌داری دارد.

برخی از پژوهش‌ها نیز بر تأثیر هر دو عامل تأکید دارند. در پژوهشی که بیات (۱۳۵۵) بر روی دانشجویان دانشگاه شیراز انجام داد، دریافت که نمره آزمون ورودی به دانشگاه و معدل ششم متوسطه به میزان یکسانی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان مؤثر بوده‌اند و تفاوت معنی‌داری بین نمرات دبیرستان و نمرات کنکور ورودی دانشگاه با معدل سال اول دانشجویان وجود ندارد. پژوهش دیگری نشان داد که دانشجویان ناموفق دانشگاه پیام نور دانشجویانی هستند که در مقایسه با دانشجویان موفق خودپنداشت ضعیف‌تری دارند، نمره آزمون ورودی و معدل دیپلم آنان ضعیف‌تر است و سابقه تجدیدی و مردودی در تحصیلات آنان وجود دارد (هرمزی، ۱۳۷۳).

با توجه به اختلاف نظر پژوهشگران در زمینه روش گزینش دانشجو در دانشگاه‌ها و اهمیت تحصیلات عالی در جامعه، برای دستیابی به یافته‌های با ثبات‌تر لازم است پژوهش‌های بیشتری در این زمینه صورت گیرد. لذا پژوهش حاضر در جهت برطرف کردن این شکاف پژوهشی صورت گرفته و هدف آن مقایسه بین معدل دیپلم و رتبه کنکور در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان است. علاوه بر آن پژوهش حاضر صرف نظر از تفاوت‌های سنی و جنسیتی و نوبت قبولی دانشجویان نشان خواهد داد که در الگوی پیش‌بینی مذکور چه تفاوتی بین دانشکده‌های محل تحصیل دانشجویان وجود دارد؟

روش

^۱. Ardila

^۲. Nitt

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه گیلان (۷۰۶۲ نفر) بودند که از سال ۱۳۸۴ تا سال ۱۳۸۸ وارد دانشگاه شده و از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ فارغ التحصیل شده‌اند. نمونه این پژوهش با روش نمونه‌گیری تمام شمار^۱ انتخاب شد. پس از بررسی پرونده تحصیلی این دانشجویان در واحد رایانه آموزش دانشگاه گیلان، تعداد ۳۰۵۲ نفر (۱۸۵۸ دختر و ۱۱۹۴ پسر) که دارای تمامی اطلاعات ضروری این پژوهش (نظیر معدل دیپلم، رتبه کنکور و معدل دانشگاه) بودند، برای انجام پژوهش انتخاب شدند. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات، داده‌های حاصله با کمک نرم افزار SPSS مورد بررسی قرار گرفت. به این منظور، رابطه بین متغیرها با استفاده از ضرایب همبستگی پیرسون و رتبه‌ای اسپیرمن بررسی و به منظور پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی در دانشگاه از تحلیل رگرسیون چندگانه به روش سلسله‌مراتبی^۲ استفاده شد. داده‌های ثبت شده در این پژوهش شامل سن، جنسیت، مقطع تحصیلی، نوبت قبولی (روزانه یا شبانه)، معدل دیپلم دانشجوی، رتبه کنکور، دانشکده محل تحصیل، آخرین معدل کل اکتسابی بود که از طریق بررسی پرونده تحصیلی افراد جمع آوری شدند.

یافته‌ها

شاخص‌های آمار توصیفی داده‌های پژوهش در مقیاس اندازه‌گیری فاصله‌ای در جدول ۱- نشان داده شده‌اند. تحلیل‌های توصیفی نشان داد ۱۷ مورد داده‌ی پرت و کرانه‌ای وجود دارد که از ادامه‌ی تحلیل‌ها کنار گذاشته شدند ($n=3035$). همانطور که در جدول ۱- مشاهده می‌شود شاخص‌های کجی و کشیدگی برای متغیرهای سن، معدل دیپلم، و معدل کل دانشگاه در بازه (+۲، -۲) قرار دارد. این بدان مفهوم است که داده‌ها معمولاً از توزیع نسبتاً متقارنی برخوردار هستند. تمامی اعضای نمونه، فارغ‌التحصیلان مقطع کارشناسی این دانشگاه بودند. از نظر نوبت قبولی ۹۲۷ نفر (۳۲٪) در دوره شبانه و ۲۰۶۴ نفر (۶۸٪) در دوره روزانه تحصیل نموده بودند. میانگین و میانه رتبه کنکور دانشجویان به ترتیب ۱۰۱۳۱ و ۶۴۴۱ بود که در طی سال‌های مورد مطالعه قوی‌ترین رتبه ورودی ۲ و ضعیف‌ترین ۱۵۰۸۰۶ شناخته شد.

جدول ۱. شاخص‌های آمار توصیفی متغیرهای فاصله‌ای مطالعه ($n=3035$)

متغیرها	میانگین	میانه	نما	انحراف معیار	دامنه تغییرات	کجی	کشیدگی
سن	۲۲/۸۸	۲۳	۲۳	۲/۰۳	۲۰-۶۰	۰/۰۴	۰/۰۹

^۱. census sampling method

^۲. multiple hierarchical regression analysis

معدل دیپلم	۱۷/۲۴	۱۷/۶۶	۱۷	۱/۸۷	۱۰-۲۰/۰۹	-۱/۱۵	۱/۰۸
معدل کل	۱۵/۰۳	۱۵/۰۳	۱۵/۶۸	۱/۶۰	۱۹/۹-۱۶/۸۰	-۰/۰۳	-۰/۵۱

دانشگاه

سؤال اول: آیا بین معدل دیپلم و رتبه کنکور دانشجویان رابطه وجود دارد؟

برای رابطه این دو متغیر از ضریب همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن استفاده شد. همانطور که در جدول - ۲ مشاهده می‌شود به دلیل بالا بودن حجم نمونه (در کل) ضرایب همبستگی در اکثر موارد معنی‌دار هستند. بنابراین از طریق باز نمونه‌گیری تصادفی از داده‌های موجود نمونه‌های ۳۰ و ۱۰۰ نفره انتخاب شدند و میزان همبستگی‌ها از طریق جدول - ۲ نشان داده شد.

جدول ۲. آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن برای بررسی رابطه بین رتبه کنکور و معدل دیپلم

آزمودنی‌ها در دانشگاه

دانشکده‌ها	ادبیات و علوم انسانی	تربیت بدنی	علوم پایه	فنی مهندسی	کشاورزی	معماری	منابع طبیعی	کل دانشگاه
ضریب rho	-۰/۲۵	-۰/۰۷	۰/۱۱	-۰/۱۳	-۰/۴۸**	-۰/۱۴	-۰/۱۴	-۰/۱۹
تعداد	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
ضریب rho	-۰/۱۷	-۰/۰۵	۰/۰۷	-۰/۱۷	-۰/۳۱**	-۰/۱۸	-۰/۰۶	-۰/۱۳
تعداد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
ضریب rho	-۰/۱۷*	-۰/۰۵	-۰/۰۸**	-۰/۲۶*	-۰/۳۳*	-۰/۲۴*	-۰/۱۰	-۰/۱۸*
تعداد	۸۶۱	۱۰۳	۶۲۷	۷۱۲	۳۵۷	۲۳۳	۱۴۲	۳۰۳۵

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

بر اساس آزمون همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن مشخص می‌شود که رابطه بین معدل دیپلم و رتبه کنکور، منفی و معنی‌دار است و به این معنی است که هر چه معدل دیپلم بالاتر رود، رتبه کنکور عدد کوچک‌تری خواهد بود ($r = -0.18$). بر اساس جدول - ۲ مشخص می‌شود که در دانشکده‌های ادبیات و علوم انسانی ($r = -0.17$)، علوم پایه ($r = -0.08$)، فنی و مهندسی ($r = -0.26$)، دانشکده کشاورزی ($r = -0.33$) و در دانشکده معماری ($r = -0.24$) ارتباط معنی‌داری بین معدل دیپلم و رتبه کنکور در سطح 0.01 وجود دارد. یعنی با افزایش معدل دیپلم، رتبه کنکور بهبود می‌یابد. لازم به ذکر است که شدت این رابطه منفی در دانشکده کشاورزی متوسط و در سایر دانشکده‌ها ضعیف است. اما در دانشکده‌های تربیت بدنی و منابع طبیعی رابطه معنی‌داری بین دو متغیر مشاهده نشد. باز نمونه‌گیری محاسبه مجدد ضرایب همبستگی اسپیرمن نشان داد در اکثر موارد (یعنی برای

رابطه معدل دیپلم و رتبه آزمون سراسری ورود به دانشگاه (کنکور) با پیشرفت تحصیلی دانشجویان
Relationship between Diploma Average and Entrance Exam (NEE) Rank with Students Academic

دانشکده‌های ادبیات و علوم انسانی، علوم پایه، فنی و مهندسی، معماری و منابع طبیعی) معنی‌داری این همبستگی‌ها در کل نمونه تابع حجم است. با این وجود این رابطه در دانشکده کشاورزی از این قاعده مستثنی بود. زیرا هم در همبستگی کل و هم در بازنمونه‌گیری‌ها ارتباط منفی و معنی‌داری بین میان رتبه کنکور و معدل دیپلم به دست آمد. در ضمیمه مقاله نمودارهای پراکندگی برای نمایش رابطه معدل دیپلم و رتبه کنکور در دانشگاه گیلان و دانشکده‌های مختلف ارائه شده است.

سؤال دوم: آیا معدل و رتبه کنکور قادر به پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی هستند؟ جهت پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی در دانشگاه بر اساس معدل دیپلم و رتبه کنکور سراسری، آزمون رگرسیون چندگانه سلسله‌مراتبی پس از کنترل متغیرهای زمینه‌ای سن، جنسیت (با کدگذاری تصنعی ۰=زن، ۱=مردان) و نوبت قبولی (با کدگذاری تصنعی ۰=شبان، ۱=روزانه) اجرا شد (جدول-۳).

جدول ۳. پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس معدل دیپلم و رتبه کنکور دانشجویان با رگرسیون سلسله

مراتبی (n=۳۰۳۵)

مدل	متغیرها	B	Beta	t	P-Value	R	R ²	ΔR ²
۱	مقدار ثابت	۱۵/۳۱	-	۴۶/۶۸	۰/۰۰۰۱	۰/۲۳	۰/۰۵	۰/۰۵
	سن	-۰/۰۱	۰/۰۱	-۰/۰۱	۰/۵۹۳			
	جنسیت	-۰/۷۲	۰/۰۶	-۰/۲۲	۰/۰۰۰۱			
	نوبت قبولی	۰/۲۵	۰/۰۶	۰/۰۷	۴/۰۸			
۲	مقدار ثابت	۱۳/۹۸	-	۲۹/۸۳	۰/۰۰۰۱	۰/۲۸	۰/۰۸	۰/۰۸
	سن	-۰/۰۱	۰/۰۱	-۰/۰۱	۰/۸۳۱			
	جنسیت	-۰/۶۸	۰/۰۶	-۰/۲۱	۰/۰۰۰۱			
	نوبت قبولی	۰/۱۹	۰/۰۶	۰/۰۵	۳/۰۳			۰/۰۰۲
	معدل دیپلم	۰/۰۸	۰/۰۲	۰/۱۰	۵/۱۰			۰/۰۰۰۱
	رتبه کنکور	-۱/۴۶	۰/۰۰	-۰/۱۱	-۶/۲۳			۰/۰۰۰۱

با توجه به جدول-۳، معدل دیپلم و رتبه کنکور حتی پس از کنترل اثرات زمینه‌ای سن، جنسیت و نوبت قبولی، قوی‌ترین متغیر، جهت پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی در دانشگاه هستند. به بیان دیگر الگوی رگرسیون معنی‌دار بوده ($F= ۴۹/۹۳$; $P<۰/۰۰۰۱$) و متغیرها در بلوک دوم مجموعاً توانسته‌اند ۸ درصد از واریانس مشترک معدل کل دانشگاه را تبیین کنند. همچنین ضرایب بتا بیان می‌کند با افزایش یک انحراف استاندارد در متغیرهای معدل دیپلم و رتبه کنکور میزان معدل کل دانشجویان به ترتیب به مقدار ۰/۱۰ افزایش و ۰/۱۱ کاهش می‌یابد. افزایش مشاهده در ضریب $R2$ بلوک دوم بیانگر آنست که حتی پس از کنترل متغیرهای زمینه‌ای، نقش تبیین‌کننده متغیرهای این مرحله به میزان ۳درصد بیشتر شده است. در ادامه تمام مراحل آماری فوق را برای هر یک از دانشکده‌ها به طور جداگانه انجام شده است (جدول -۴). در این تحلیل نیز نتایج رگرسیون سلسله مراتبی پس از کنترل متغیرهای زمینه‌ای سن، جنسیت (با کدگذاری تصنعی=زن، ۱=مردان) و نوبت قبولی (با کدگذاری تصنعی ۰=شبهانه، ۱=روزانه) ارائه شده است.

جدول (۴) پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان بر اساس معدل دیپلم و رتبه کنکور به تفکیک دانشکده ها

با تحلیل رگرسیون سلسله مراتبی

دانشکده	مدل	متغیرها	B	Beta	t	P-Value	R	R2	$\Delta R2$
۱	مقدار ثابت		۱۵/۳۴	-	۳۱/۵۵	۰/۰۰۰۱	۰/۲۲	۰/۰۵	۰/۰۵
	سن		-۰/۱۵	۰/۰۲	-۰/۷۴	۰/۴۵۹			
	جنسیت		-۰/۶۷	۰/۱۲	-۵/۸۱	۰/۰۰۰۱			
	نوبت قبولی		۰/۳۰	۰/۱۱	۲/۶۲	۰/۰۰۹			
۲	مقدار ثابت		۱۴/۰۰	۰/۷۹	۱۷/۶۲	۰/۰۰۰	۰/۲۷	۰/۰۶	۰/۰۶
	سن		-۰/۰۱	۰/۰۲	۰/۷۱	۰/۴۷۵			
	جنسیت		-۰/۵۹	۰/۱۲	-۴/۸۵	۰/۰۰۰			
	نوبت قبولی		۰/۲۳	۰/۱۲	۱/۹۶	۰/۰۵۰			
	معدل دیپلم		۰/۰۸	۰/۰۳	۲/۵۳	۰/۰۱۲			
رتبه کنکور		-۱/۶۴	۰/۰۰	-۲/۹۴	۰/۰۰۳				
۱	مقدار ثابت		۱۳/۲۶	-	۵/۳۱	۰/۰۰۰۱	۰/۳۰	۰/۰۶	۰/۰۶
	سن		۰/۱۱	۰/۱۱	۱/۰۳	۰/۳۰۴			
	جنسیت		۰/۵۵	۰/۳۳	-۱/۶۶	۰/۰۹۹			
	نوبت قبولی		۰/۶۳	۰/۲۸	۲/۳۱	۰/۰۲۳			
	مقدار ثابت		۷۸/۸۹	-	۲/۳۹	۰/۰۱۹	۰/۳۸	۰/۱۰	۰/۱۰

ادبیات و علوم انسانی

رویش روان شناسی

				۰/۰۹۵	۱/۶۸	۰/۱۷	۰/۱۱	۰/۱۹	سن	
				۰/۸۰۱	-۰/۲۵	-۰/۰۳	۰/۳۸	-۰/۱۰	جنسیت	۲
				۰/۰۲۰	۲/۳۷	۰/۲۳	۰/۲۸	۰/۶۶	نوبت قبولی	
				۰/۰۱۶	۲/۴۴	۰/۲۷	۰/۰۸	۰/۲۰	معدل دیپلم	
				۰/۳۱۳	۱/۰۱	۰/۱۰	۰/۰۰	۵/۲۸	رتبه کنکور	
	۰/۰۲	۰/۳۰	۰/۱۷	۰/۰۰۰۱	۹/۳۲	-	۱/۵۱	۱۴/۱۱	مقدار ثابت	
				۰/۵۵۲	۰/۵۹	۰/۰۲	۰/۰۶	۰/۰۴	سن	۱
				۰/۰۰۰۱	-۴/۱۳	-۰/۱۶	۰/۱۲	-۰/۵۰	جنسیت	
				۰/۶۷۷	۰/۴۲	۰/۰۲	۰/۱۳	۰/۰۵	نوبت قبولی	
	۰/۰۵	۰/۰۶	۰/۲۵	۰/۰۰۰۱	۴/۶۵	-	۱/۸۸	۸/۷۷	مقدار ثابت	
				۰/۰۴۳	۲/۰۲	۰/۰۸	۰/۰۷	۰/۱۴	سن	
				۰/۰۰۳	-۲/۹۳	-۰/۱۲	۰/۱۲	-۰/۳۶	جنسیت	
				۰/۴۹۲	۰/۶۹	۰/۰۳	۰/۱۴	۰/۰۹	نوبت قبولی	۲
				۰/۰۰۰۱	۴/۶۳	۰/۳۰	۰/۰۴	۰/۱۷	معدل دیپلم	
				۰/۴۷۵	۰/۷۱	۰/۰۳	۰/۰۰	۸/۸۶	رتبه کنکور	
	۰/۰۸	۰/۰۹	۰/۳۰	۰/۰۰۰۱	۱۵/۶۰	-	۰/۸۹	۱۴/۰۳	مقدار ثابت	
				۰/۲۰۳	۱/۲۷	۰/۰۵	۰/۰۴	۰/۰۵	سن	
				۰/۰۰۰۱	-۷/۷۴	-۰/۲۸	۰/۱۲	-۰/۹۴	جنسیت	۱
				۰/۰۰۳	۳/۰۱	۰/۱۱	۰/۱۳	۰/۴۰	نوبت قبولی	
	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۳۵	۰/۰۰۰۱	۹/۴۸	-	۱/۱۹	۱۱/۲۹	مقدار ثابت	
				۰/۰۱۰	۲/۵۸	۰/۱۰	۰/۰۴	۰/۱۱	سن	
				۰/۰۰۰۱	-۷/۵۲	-۰/۲۷	۰/۱۲	-۰/۹۱	جنسیت	
				۰/۰۲۶	۲/۲۳	۰/۰۸	۰/۱۳	۰/۲۹	نوبت قبولی	۲
				۰/۰۰۲	۳/۱۰	۰/۱۲	۰/۰۳	۰/۱۰	معدل دیپلم	
				۰/۰۰۱	-۳/۴۲	-۰/۱۳	۰/۰۰	-۱/۴۸	رتبه کنکور	
	۰/۰۵	۰/۰۶	۰/۲۴	۰/۰۰۰۱	۱۲/۱۴	-	۱/۲۴	۱۵/۰۴	مقدار ثابت	
				۰/۸۶۶	-۰/۱۷	-۰/۰۱	۰/۰۶	-۰/۰۱	سن	
				۰/۰۰۰۱	-۳/۷۹	-۰/۲۰	۰/۱۸	-۰/۶۸	جنسیت	۱
				۰/۰۰۴	۲/۹۲	۰/۱۵	۰/۲۰	-۰/۵۸	نوبت قبولی	
	۰/۱۲	۰/۱۳	۰/۳۶	۰/۰۰۰۱	۶/۵۰	-	۱/۸۳	۱۱/۹۲	مقدار ثابت	
				۰/۳۷۳	۰/۸۹	۰/۰۵	۰/۰۶	۰/۰۵	سن	
				۰/۰۰۰۱	-۳/۶۵	-۰/۱۸	۰/۱۸	-۰/۶۵	جنسیت	
				۰/۰۵۴	۱/۹۴	-۰/۱۰	۰/۱۹	۰/۳۸	نوبت قبولی	۲
				۰/۰۰۸	۲/۶۶	۰/۱۵	۰/۰۵	۰/۱۳	معدل دیپلم	
				۰/۰۰۰۱	-۳/۶۷	-۰/۲۰	۰/۰۰	-۲/۰۴	رتبه کنکور	

علوم پایه

فنی و مهندسی

کشاورزی

مقدار ثابت	۱۵/۶۵	۱/۳۷	-	۱۱/۴۶	۰/۰۰۰۱	۰/۳۰	۰/۰۸	۰/۰۸
سن	-۰/۰۳	۰/۰۶	-۰/۰۳	-۰/۵۲	۰/۶۰۱			
جنسیت	-۰/۹۱	۰/۲۲	-۰/۲۷	-۴/۲۱	۰/۰۰۰۱			
نوبت قبولی	۰/۴۳	۰/۲۳	۰/۱۲	۱/۹۰	۰/۰۵۹			
مقدار ثابت	۱۲/۵۳	۱/۸۸	-	-۶/۶۷	۰/۰۰۰۱	۰/۳۵	۰/۱۳	۰/۱۱
سن	۰/۰۳	۰/۰۶	۰/۰۳	۰/۵۲	۰/۶۰۱			
جنسیت	-۰/۸۱	۰/۲۲	-۰/۲۴	-۳/۸۲	۰/۰۰۰۱			
نوبت قبولی	۰/۲۵	۰/۲۴	۰/۰۷	۱/۰۳	۰/۳۰۲			
معدل دیپلم	۰/۱۲	۰/۰۶	۰/۱۴	۲/۰۵	۰/۰۴۱			
رتبه کنکور	-۱/۱۳	۰/۰۰	-۰/۱۲	-۱/۷۵	۰/۰۸۱			
مقدار ثابت	۱۵/۲۱	۱/۵۰	-	۱۰/۱۳	۰/۰۰۰۱	۰/۱۵	۰/۰۲	۰/۰۰
سن	۰/۰۳	۰/۰۷	۰/۰۴	۰/۴۵	۰/۶۵۳			
جنسیت	-۰/۴۲	۰/۲۶	-۰/۱۴	-۱/۶۳	۰/۱۰۵			
نوبت قبولی	۰/۰۱	۰/۲۷	۰/۰۰	۰/۰۵	۰/۹۶۳			
مقدار ثابت	۱۳/۱۹	۲/۰۱	-	۶/۵۵	۰/۰۰۰۱	۰/۴۱	۰/۱۶	۰/۱۳
سن	۰/۰۳	۰/۰۷	۰/۰۴	۰/۴۳	۰/۶۶۴			
جنسیت	-۰/۲۶	۰/۲۵	-۰/۰۹	-۱/۰۷	۰/۲۸۴			
نوبت قبولی	۰/۱۳	۰/۲۶	۰/۰۴	۰/۴۹	۰/۶۲۳			
معدل دیپلم	۰/۱۴	۰/۰۶	۰/۲۱	۲/۳۹	۰/۰۱۸			
رتبه کنکور	-۴/۵۳	۰/۰۰	-۰/۳۲	-۳/۹۳	۰/۰۰۰۱			

معماری

رتبه قبولی

همانطور که در جدول ۴ مشاهده می شود رتبه کنکور سراسری در دانشکده های علوم انسانی و منابع طبیعی، حتی پس از کنترل اثرات متغیرهای زمینه ای، پیش بینی قویتری از پیشرفت تحصیلی در دانشگاه ارائه می کند. در دانشکده تربیت بدنی، علوم پایه و معماری نیز متغیر معدل دیپلم حتی پس از کنترل اثرات متغیرهای زمینه ای، پیش بین قویتری برای پیشرفت تحصیلی در دانشگاه است. در دانشکده فنی مهندسی هر دو متغیر معدل دیپلم و رتبه کنکور جهت پیش بینی پیشرفت تحصیلی در دانشگاه مناسب و واجد ارزش تقریباً یکسانی هستند. سرانجام در دانشکده های کشاورزی و منابع طبیعی هر دو متغیر معدل دیپلم و رتبه کنکور جهت پیش بینی پیشرفت تحصیلی در دانشگاه مؤثر و معنی دار هستند، اما متغیر رتبه کنکور از قدرت پیش بینی کنندگی بالاتری برخوردار است. با توجه به ضرایب ΔR^2 می توان دریافت تاثیر متغیرهای بلوک دوم برای پیش بینی معدل در دانشکده های کشاورزی و منابع طبیعی نسبت به سایر دانشکده چشمگیرتر است.

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش ارتباط بین معدل دیپلم و رتبه کنکور سراسری مورد بررسی قرار گرفته تا مشخص شود کدام یک از متغیرهای پیش‌بین رتبه آزمون سراسری و عملکرد دوره دبیرستان با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رابطه قویتری دارد. دیگر این که آیا می‌توان پیشرفت تحصیلی دانشجویان را بر اساس متغیرهای پیش‌بین (عملکرد دوره دبیرستان و رتبه کنکور سراسری) پیش‌بینی کرد؟ نتیجه پژوهش حاضر در کل نشان می‌دهد که بین معدل دیپلم و معدل نهایی دانشگاه رابطه‌ای مستقیم و همچنین بین رتبه کنکور با معدل نهایی رابطه‌ای معکوس و معنی‌دار وجود دارد.

این نتیجه در راستای یافته‌های پژوهش‌های متعددی است. در پژوهشی که توسط منطری (۱۳۴۳) درباره عوامل موفقیت شرکت‌کنندگان آزمون سراسری در دانشگاه تهران انجام شد، تحصیل در رشته ریاضی و سابقه تحصیلی فرد در دوره دبیرستان عوامل مؤثری برای قبولی در کنکور معرفی شد. نصف (۱۳۵۱) در پژوهشی درباره امتحان ورودی دانشگاه دریافت که بین نمره‌های امتحان ورودی و امتحان دبیرستانی معمولاً هماهنگی و رابطه نزدیک وجود دارد. سلیمانی (۱۳۷۵) نیز با بررسی رابطه ویژگی‌های شخصی و تحصیلی پیش از ورود به دانشگاه با نمره‌های ورودی آزمون سراسری ورود به دانشگاه و ویژگی‌های شخصی حین تحصیل دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز نشان داد که رابطه معنادار بین ویژگی‌های تحصیلی پیش از ورود به دانشگاه (معدل دیپلم) با نمره‌های ورودی آن‌ها (رتبه کنکور) وجود دارد. همچنین ساعی (۱۳۷۴) با تحقیق بر روی تأثیر عوامل اکتسابی روی موفقیت آموزشی افراد در آزمون ورودی دانشگاه و درون دانشگاه نتیجه گرفت که معدل دبیرستان بیشترین تأثیر را در موفقیت افراد در کنکور سراسری دارد. در پژوهش آصف زاده و آشناک (۱۳۷۷)، با عنوان ارزیابی همبستگی نمرات آزمون جامع علوم پایه با آزمون‌های داخلی و زمینه تحصیل دانشجویان پزشکی، مشخص گردید بین معدل کتبی دیپلم و معدل امتحانات داخلی و نمره امتحان جامع علوم پایه همبستگی مثبت وجود دارد و پیشینه تحصیلی دانشجویان در دوره دبیرستان با پیشرفت تحصیلی آنها رابطه مستقیم دارد. خلدی (۱۳۷۷)، بر اساس یافته‌های خود در مقاله پیش‌بینی نمرات آزمون جامع پایه با استفاده از متغیرهای پیشینه تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی شاهد، مطرح کرد معدل دیپلم برای تعیین وضعیت تحصیلی دانشجوی پزشکی در مقاطع اولیه تحصیلی معیار بهتری است. در این پژوهش شدیدترین همبستگی بین معدل دیپلم و معدل کل دوره تحصیلی پزشکی مشاهده شد. در مقاله اعتبار پیش بین معدل دیپلم در پیشرفت تحصیلی، فخاریان و همکاران (۱۳۸۸)، شدیدترین همبستگی و بالاترین قدرت پیش‌بینی را بین معدل دیپلم و معدل دوره علوم پایه به دست آوردند و عنوان کردند که معدل دیپلم برای پیش‌بینی وضعیت تحصیلی از حساسیت بالا و ارزش اخباری مثبت و منفی نسبتاً قابل قبول برخوردار است. نتیجه

پژوهش امام قریشی و همکاران (۱۳۸۹)، در بررسی فاکتورهای موثر بر وضعیت تحصیلی دانشجویان، نیز نشان داد که معدل دیپلم ارتباط معنی‌داری با وضعیت تحصیلی دانشجویان در دانشکده‌ها دارد، بنابراین معدل دبیرستان نقش مهمی در پیشرفت تحصیلی دوران دانشجویی دارد و بهتر است در معیارهای پذیرش دانشجو، معدل دبیرستان مد نظر قرار گیرد. مطالعه رحمانی و همکاران (۱۳۹۰)، بر روی میانگین معدل دیپلم و معدل علوم پایه ارتباط مستقیم نشان داد، هر چه معدل دیپلم بالاتر بود معدل علوم پایه نیز بالاتر می‌شد. نتیجه مطالعه عادل مشهد سری و همکاران (۱۳۹۴)، در مقاله بررسی تاثیر معدل دیپلم بر روند تحصیلی دانشجویان پزشکی بابل، نیز نشان داد که وضعیت تحصیلی دانشجویان در دوران دبیرستان نقش مهمی در روند تحصیلی آنان دارد، بنابراین این پژوهشگران پیشنهاد کردند که معدل دیپلم به عنوان یک عامل تاثیرگذار در انتخاب دانشجویان پزشکی در نظر گرفته شود. نتایج این پژوهش‌ها با نتایج پژوهش حاضر همخوان است و بیانگر این امر است که هرچه معدل دیپلم دانش‌آموزان در دوره متوسطه بالاتر باشد آن‌ها در کنکور سراسری موفق‌تر خواهند بود و رتبه‌های مطلوب‌تری را کسب خواهند کرد.

همچنین این بررسی نشان داد رابطه بین معدل دیپلم و رتبه کنکور دانشجویان در دانشکده‌های ادبیات و علوم انسانی، علوم پایه، فنی و مهندسی، دانشکده کشاورزی و دانشکده معماری معنی‌دار است. این رابطه در تمام موارد معکوس است، یعنی با بالا رفتن معدل دیپلم، رتبه کنکور در دانشگاه بهتر خواهد شد.

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که هم براساس معدل دیپلم و هم براساس رتبه کنکور می‌توان میزان پیشرفت تحصیلی در دانشگاه را پیش‌بینی نمود، اما کارآمدی رتبه کنکور نسبت به معدل دیپلم در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی در دانشگاه بیشتر است. در تبیین این مسئله، کارایی کمتر معدل دیپلم (نسبت به رتبه کنکور) برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی را می‌توان به مستقل بودن سنجش دروس در دبیرستان و دانشگاه مربوط دانست. همسو با نتایج این پژوهش، آردیلا (۲۰۰۱) پیش‌بینی‌های پیشرفت تحصیلی را در یک دانشگاه کلمبیایی بررسی کرد و نتیجه گرفت که نمره‌های آزمون ورودی و عوامل شناختی پیش‌بین‌های مناسبی برای رشته‌های فنی و مهندسی هستند. اما در رشته‌هایی مانند جامعه‌شناسی و روان‌شناسی باید به عوامل غیرشناختی (مانند متغیرهای فردی و خانوادگی) بیشتر از متغیرهای شناختی توجه کرد. وی این نتایج را اینگونه توجیه نمود که میزان دشواری رشته‌های فنی مهندسی به مراتب بیشتر از رشته‌های جامعه‌شناسی و روان‌شناسی است. استاتر^۱ (۲۰۰۹)

۱. Stater

در پژوهش خود نتیجه گرفت که معدل رتبه‌ای دبیرستان یک پیش‌بینی‌کننده قوی از پایداری تحصیلی در کالج است و ارتباط مثبتی با میزان اتمام تحصیل و ورود به تحصیل در دوره‌های بعدی دارد. ووسلی (۲۰۰۹) نیز در پژوهش خود نتیجه گرفت دانشجویانی که در امتحان ورودی نمره‌های بالاتری دارند، معدل‌های بالاتری نیز کسب می‌کنند. همچنین دانشجویانی که معدل بالاتری در دبیرستان می‌آورند، در کالج نیز معدل‌های بالاتری به دست می‌آورند. در پژوهشی که بیات (۱۳۵۵) براساس اطلاعات مندرج در پرونده تحصیلی ۱۰۰ دانشجوی دانشگاه شیراز انجام داد، نمره آزمون ورودی به دانشگاه و معدل دوره متوسطه به میزان یکسانی در پیش‌بینی واریانس پیشرفت تحصیلی و نمره کنکور مؤثر بوده‌اند. ولی در پژوهشی که حسینی (۱۳۶۶) با موضوع بررسی برخی ویژگی‌های پذیرفته‌شدگان دانشگاه شیراز در سال تحصیلی ۶۳-۱۳۶۲ و مقایسه نسبی آن‌ها با پذیرفته‌شدگان سال تحصیلی ۵۶-۱۳۵۵ انجام داد، نتیجه گرفت که نمرات دوره متوسطه در مقایسه با نمره کل کنکور از قدرت پیش‌بینی بیشتری برخوردار می‌باشد. بررسی نتایج پژوهش‌های فوق به طور همسو با نتایج پژوهش حاضر مبین این واقعیت است که می‌توان براساس معدل دیپلم و رتبه کنکور پیشرفت تحصیلی در دانشگاه را پیش‌بینی کرد. براساس بعضی از پژوهش‌ها (استاتر، ۲۰۰۹؛ ووسلی، ۲۰۰۹؛ گاراولیا و گردلر، ۲۰۰۹؛ بیات، ۱۳۵۵؛ حسینی، ۱۳۶۶؛ حسینی، ۱۳۷۲؛ آصف زاده و آشناک، ۱۳۷۷؛ خلدی، ۱۳۷۷؛ الهام پور و همکاران، ۱۳۸۴؛ فلاح زاده، ۱۳۸۴؛ فخاریان و همکاران، ۱۳۸۸؛ امام قریشی و همکاران، ۱۳۸۹؛ رحمانی و همکاران، ۱۳۹۰؛ عادل مشهدسری و همکاران، ۱۳۹۴)، معدل دیپلم و بر اساس پژوهش‌های دیگر (آردیلا، ۲۰۰۱؛ نیت، ۲۰۰۱؛ ووسلی، ۲۰۰۹؛ منتظری، ۱۳۴۲؛ سلیمانی، ۱۳۷۵؛ کبریایی و رودباری، ۱۳۸۴؛ فلاح زاده و رضایی، ۱۳۸۴؛ عدالت خواه و همکاران، ۱۳۸۴؛ رئوفی و همکاران، ۱۳۸۶؛ تمنایی فر و همکاران، ۱۳۸۶)، رتبه کنکور به میزان بهتری پیشرفت تحصیلی در دانشگاه را پیش‌بینی می‌کند، اما براساس پژوهش حاضر رتبه کنکور نسبت به معدل دیپلم پیش-بینی‌کننده بهتری برای پیشرفت تحصیلی در دانشگاه است.

نتایج آماری پژوهش حاضر نشان می‌دهد که در دانشکده ادبیات و علوم انسانی و دانشکده منابع طبیعی ارتباط بین رتبه کنکور و پیشرفت تحصیلی دانشگاهی معنی‌دار است، ولی بین معدل دیپلم و پیشرفت تحصیلی دانشگاهی، در این دو دانشکده ارتباط معنی‌داری وجود ندارد. در دانشکده‌های تربیت بدنی، علوم پایه و معماری ارتباط بین معدل دیپلم و پیشرفت تحصیلی دانشگاهی معنی‌دار است، ولی بین رتبه کنکور و پیشرفت تحصیلی دانشگاهی، در این سه دانشکده ارتباط معنی‌داری وجود ندارد. بررسی نتایج نشان می‌دهد که از بین سه دانشکده تربیت بدنی، علوم پایه و معماری، در دانشکده علوم پایه معدل دیپلم از قدرت پیش‌بینی بالاتری نسبت به دو دانشکده دیگر برخوردار

است. از بین دانشکده‌های دانشگاه گیلان فقط در سه دانشکده فنی مهندسی و کشاورزی و منابع طبیعی ارتباط بین هر دو متغیر (معدل دیپلم و رتبه کنکور) با معدل دانشگاهی معنی‌دار است و هر دو متغیر پیش‌بین می‌توانند بخشی از واریانس متغیر ملاک (معدل دانشگاهی) را تبیین کنند. اما نتایج نشان می‌دهد که در دانشکده فنی مهندسی معدل دیپلم نسبت به رتبه کنکور از قدرت پیش‌بینی بالاتری برخوردار است که به نظر می‌رسد سختی دروس پایه‌ای در دوره متوسطه و در دانشگاه در رشته‌های فنی مهندسی می‌تواند دلیل این برتری باشد. در دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی رتبه کنکور نسبت به معدل دیپلم از قدرت پیش‌بینی بالاتری برخوردار است. بررسی رتبه‌های کنکور در این دانشکده شاید بتواند بیانگر این مطلب باشد که صرف قبولی در دانشگاه و دریافت عنوان دانشجویی دلیل این برتری است.

در مجموع ما معتقدیم این که بین معدل دبیرستان و دانشگاه رابطه وجود دارد ولی رتبه کنکور نمی‌تواند این کار را به خوبی انجام دهد، نشانگر مستقل بودن سنجش‌های سازمان از دبیرستان و دانشگاه اشاره است. با وجود تلاش‌های فراوان، این پژوهش نیز با محدودیت‌هایی مثل کامل نبودن پرونده تحصیلی برخی دانشجویان و عدم دسترسی به آنان همراه بود. با توجه به نتایج این پژوهش به نظر می‌رسد که هم نمرات دوره دبیرستان و هم رتبه کنکور سراسری در پیش‌بینی موفقیت تحصیلی دانشجویان موثر است. بنابراین هیچ یک از آنها را نمی‌توان نادیده گرفت، در نتیجه پیشنهاد می‌شود مسئولین و سیاست‌گزاران آزمون سراسری، جهت پذیرش دانشجو در دانشگاه علاوه بر در نظر گرفتن ملاک‌هایی چون مقایسه داوطلبان با یکدیگر و رتبه‌بندی آنها، معدل کل دوره دبیرستان را نیز با ضریبی رو به افزایش در نظر بگیرند تا تلاش دانش‌آموزان در دوره متوسطه بیشتر شده و با انگیزش بیشتری جهت ورود به دانشگاه و رسیدن به پیشرفت تحصیلی بالاتر تلاش کنند.

منابع

- آصف زاده، سعید؛ آشناک، حسین (۱۳۷۷). ارزیابی همبستگی نمرات آزمون جامع علوم پایه با آزمونهای داخلی و زمینه تحصیل دانشجویان پزشکی. مجله پژوهش در علوم پزشکی (ویژه نامه)، شماره سوم.
- ابراهیمی، علی (۱۳۷۷). برنامه‌ریزی درسی (راهنمای نوین) تهران: انتشارات فکر نو.
- امام قریشی، فاطمه؛ حیدری، سید تقی؛ نجفی پور، صدیقه (۱۳۸۹). بررسی فاکتورهای موثر بر وضعیت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جهرم طی ۸۲-۱۳۷۲. مجله دانشگاه علوم پزشکی بابل، دوره دوازدهم، ویژه نامه ۱ (آموزش پزشکی)، صفحه ۴۵-۴۰.
- بیات، علی (۱۳۵۵). پژوهشی در مسابقات ورودی دانشگاه و رابطه آن با امتحانات ششم متوسطه و موفقیت دانشگاهی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران.

رابطه معدل دیپلم و رتبه آزمون سراسری ورود به دانشگاه (کنکور) با پیشرفت تحصیلی دانشجویان
Relationship between Diploma Average and Entrance Exam (NEE) Rank with Students Academic

- تمنایی فر، محمدرضا؛ نیازی، محسن؛ امینی، محمد(۱۳۸۶). بررسی مقایسه ای عوامل موثر بر افت تحصیلی دانشجویان مشروط و ممتاز. مجله دانشور رفتار، دوره ۱۴، شماره ۲۴، صفحه ۵۲-۳۹.
- حسینی، سیدعلی اکبر(۱۳۶۶). بررسی برخی از ویژگی های پذیرفته شدگان دانشگاه شیراز در سال تحصیلی ۶۳-۱۳۶۲ و مقایسه نسبی آنان با پذیرفته شدگان سال ۵۶-۱۳۵۵. مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره ۲، صفحه ۶۶-۲۹.
- حسینی، سیدعلی اکبر(۱۳۷۲). ارزش امتحانات تشریحی مسابقات ورودی دانشگاه ها در پیش بینی عملکرد آموزشی گروهی از دانش آموزان دوره ابتدایی. مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره ۸، شماره ۲.
- خلدی، ناهید(۱۳۷۷). پیش بینی نمرات آزمون جامع علوم پایه با استفاده از متغیرهای پیشینه تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی شاهد. مجله پژوهش در علوم پزشکی(ویژه نامه)، شماره ۳.
- دشتی، کلتوم(۱۳۷۹). بررسی علل و عوامل مؤثر بر موفقیت دانشجویان در کنکور سراسری ۱۳۷۸. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه گیلان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- رحمانی، رمضان؛ مهرورز، شعبان؛ رحمانی، سمیه؛ سالاری، مهدی؛ یوسفی، محمد(۱۳۹۰). عوامل مرتبط با نتیجه امتحان جامع علوم پزشکی دانشجویان پزشکی. مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، دوره ۳، شماره ۴، صفحه ۱۴-۷.
- رئوفی، محمداقرا؛ صداقت، کامران؛ حنایی، جلال؛ خدادادی، خداداد؛ نظری، مهدی؛ پوزش، شهین دخت(۱۳۸۶). عوامل فردی و خانوادگی موثر بر افت تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی تبریز در سال تحصیلی ۸۴-۱۳۸۳. مجله پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز. دوره ۲۹، شماره ۳، صفحه ۱۵-۱۳.
- رودباری، مسعود؛ احمدی، آزاده؛ عبادی فردآذر، فرید(۱۳۹۰). تعیین عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران (پردیس همت) در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۹. مجله طب و تزکیه، دوره ۱۹، شماره ۳، صفحه ۴۸-۳۷.
- رودباری، مسعود؛ شریعتی، راحله(۱۳۸۱). نقش عوامل دموگرافیک دانشجویان پزشکی زاهدان در امتحان جامع علوم پایه. مجله آموزش در پزشکی، دوره ۲، شماره ۱، صفحه ۳۴-۲۷.
- ساعی، علی(۱۳۷۴). بررسی عوامل اکتسابی و محولی روی موفقیت آموزشی افراد، در آزمون ورودی دانشگاه و در درون دانشگاه. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی.
- سلیمانی، علی(۱۳۷۵). بررسی رابطه ویژگی های شخصی و تحصیلی پیش از ورود به دانشگاه نمره های امتحان ورودی (کنکور سراسری) و ویژگی های شخصی و تحصیلی حین تحصیل دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز با عملکرد تحصیلی دوره دانشگاه آنان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- فخاریان، اسماعیل؛ تقربی، زهرا؛ میرحسینی، فخرالسادات؛ رسولی نژاد، سیداصغر؛ اکبری، حسین؛ عاملی، حسین(۱۳۸۸). اعتبار پیش بین معدل دیپلم در پیشرفت تحصیلی. مجله راهبردهای آموزش. دوره ۲، شماره ۴، صفحه ۱۵۱-۱۴۷.

- فلاح زاده، محمد حسین؛ رضایی، ریتا(۱۳۸۴). بررسی همبستگی برخی از فاکتورهای پیش دانشگاهی با عملکرد تحصیلی و موفقیت دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز. مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره ۲۲، شماره ۴، صفحه ۲۱۰-۲۰۵.
- عادل مشهدسری، فرشته؛ علمی، فاطمه؛ علمی، مریم میترا؛ مقدوری، زهرا(۱۳۹۴). بررسی تاثیر معدل دیپلم بر روند تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل. مجله پژوهش در آموزش پزشکی، دوره ۷، شماره ۴، صفحه ۴۵-۳۹.
- عدالت خواه، حسن؛ جهانگیری، سیف الله، خان بابازاده، مژگان؛ امانی، فیروز؛ هاشمی لر، مازیار(۱۳۸۴). وضعیت تحصیلی دانش آموزان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، دوره ۵، شماره ۳، ۱۹۳-۱۹۵.
- عرب، علی(۱۳۷۳). بررسی سبک اسناد و عزت نفس پذیرفته شدگان و مردودین کنکور سراسری ۱۳۷۳ شهرستان زاهدان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- کیریایی، علی، رودباری، مسعود(۱۳۸۴). شکاف کیفیت آموزشی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان: دیدگاه دانشجویان از وضعیت موجود و مطلوب. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، دوره ۵، شماره ۱، صفحه ۶۰-۵۳.
- منتظری، محمدعلی(۱۳۴۳). عوامل موفقیت شرکت کنندگان کنکور دانشگاه تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده علوم انسانی - علوم اجتماعی.
- نصفت، مرتضی(۱۳۵۱). تحقیق درباره امتحانات ورودی دانشگاه ها. نشریه علوم تربیتی، دوره دوم، شماره ۱(۸۴-۷۹).
- هرمزی، محمود(۱۳۷۳). بررسی عوامل مؤثر بر افت تحصیلی دانشجویان دانشگاه پیام نور(آموزش از راه دور). پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- هومن، حیدرعلی(۱۳۵۴). پژوهش درباره پیش بینی موفقیت دانشجوی، اعتبار آزمون ها، معدل امتحانات کتبی نهایی و معدل کل ششم متوسطه. سازمان سنجش و آموزش کشور، شماره ۲.
- Allen,J.,B.R.(2008). Prediction of college major persistence Based on vocational Interest, Academic preparation, and firs year Academic Performance. *Res High Educe*,49,62-79.
- Arulampalam, W., Naylor, R., & Smith, J. (2004). Factors affecting the probability of first year medical student dropout in the UK: a logistic analysis for the intake cohorts of 1980-92. *Medical Education*, 38(5), 492-503.
- Ardila.A.(2001).Predictors of university academic performance in colombia . *Industerial journal of educational research* ,35, 411-417.
- Byrne,M & Flood,B.(2008). Examining the relationships among background variables and academic performance of first year accounting student at an Irish university., *Journal of Accounting Education* , 26 , 202-212.
- Caprara,V.; Claudio,Z; Barbaranelli G; Steca,P. & Malone,P.(2006). Teachers self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students' academic achievement: a study at the school level. *journal of school psychology* 44,473-490.
- Carter,R. S. & Wojtkiewicz, R. A.(2000). Parental involvement with adolescents' education: Do daughters or sons get more help? *Adolescence*, 35(137), 29-44.
- Cassidy,S. & Eachs.P.(2000). Learning style, Academic Belief systems, self- report student proficiency and academic achievement in higher education. *Educational Psychology*, 20(3), 307-322.

- Davidson, W. B. & Beck, H.P. (2006). Using the survey of academic orientation to predict under graduates stress levels. *NACADA journal*, 26(2), 13-20.
- Demirbas, O.O. & Demirkan, H. (2007). Learning style of design students and the relationship of academic performance and gender in design education. *Learning and Instruction* 17, 345-359.
- Duff, A. (2004). Understanding academic performance and progression of first-year accounting and business economics undergraduates: the role of approaches to learning and prior academic achievement. *Accounting education: an international journal*, 13(4), 409-430.
- Frischenschlager, O., Haidinger, G., & Mitterauer, L. (2005). Factors associated with academic success at Vienna Medical School: prospective survey. *Croatian Medical Journal*, 46(1), 58-65.
- Fuente, J.D. & Cardelle-Elawar, M. (2009). Research on action-emotion style and study habits: Effect of individual differences on learning and academic of undergraduate students. *Learning and Individual Differences* 19, 567-576.
- Furnham, A., & Chamorro-permuzic, t. (2004). Personality and intelligence as predictors of statistics examination grades. *Personality and individual differences*, 37, 943-955.
- Garavalia, L.S., Gredler, M.E. (2009). Prior achievement, aptitude and use of learning strategies as predictors of college student Achievement. [College Student Journal](#), Vol. 36, No. 4
- Ghaith, G.M. (2002). The relationship between cooperative learning, perception of social support and academic achievement. *Department of Education*, 30: 263-273.
- Gifford, D.D. ; Bericeno -Perriott, J & Mianzo, F. (2006). Locus of control: academic achievement and retention in a sample of university first-year students, *journal of college admission*, 19-25.
- Good, M. & Gerald Ro Adams, G.R. (2008). Linking academic social Environments, EGO- Identity formation, EGO-Virtues, and academic success. *Adolescence*, 43(170), 221-236.
- Jun-Li chen, j. (2005). Relation of academic support from parents teachers and peer to Hongcong adolescents academic achievement: The mediating role of academic engagement. *Kean University, Genetic, Social and General Psychology monographs*, 131(2), 77-127.
- Kelly, W.E. (2003). As Achievement sails the River of Time: The Role of Time Use Efficiency in Grade- point-average. *Educational Research Quarterly*, 27(4), 3-8.
- Kim, E., Newton, F.B. ; Ronald, G. ; Downey ; Stephen L. & Benon. (2010). Personal factors impacting college student success: constructing college learning effectiveness inventory (CLEI). *College student journal*, 44(1), 112-125.
- MC. Kenzie, K. & Schweitzer, R. (2001). Who succeeds at university? Factors predicting academic performance in first year Australian university students. *Higher Education Research Development*, 20(1), 21-33.
- MC. Kenzie, K. & Kathryn Gaw, K. (2004). Exploring the first year academic achievement of school leaver and mature-age students through structural equation modeling. *Learning and Individual Differences*, 44, 107-123.
- Nitt, T. (2001). Academic performance and its prediction: a View Estonia. *International Journal of Educational Research*, 35, 397-407.
- Oconner, M. & Paunonen, V.S. (2007). Big Five Personality predictors of post-secondary academic performance. *Personality and Individual differences* 43, 971-990.
- Pesta, B. j & Poznanski, P.J. (2008). Black-white difference on IQ and grades: the mediating role of elementary cognitive tasks. *intelligence*, 36, 323-329.
- Sandow PL, Jones AC, Peek CW, Courts FJ, Watson RE. (2002). Correlation of admission criteria with dental school performance and attrition. *J Dent Educ.*; 66(3):385-92.
- Stater, M. (2009). The impact of financial aid on college GPA at three flagship public institutions. *American Educational Research Journal*, 46(3), 782-815.
- Wong, D. S.W. (2001). Pathways to delinquency in Hong Kong and Guangzhou (south china). *International Journal of Adolescence and youth (special issue: Violent Youth)*, 10, 91-115.

- Woosley,A.S., Angi,E.L. Miller.(2009). Integration and institutional commitment as predictors of college student transition: Are third week indicators significant? College student Journal, 43(4), 1260-1270.

